

Vilim Svečnjak
ŽAR BOJE

GGL

gradska galerija labin
22. 07. - 11. 08. 2014.

Žar boje

Da bi se sagledalo istinsko značenje Svečnjakova opusa i razumio njegov zamršeni hod kroz umjetnost, njegova oslanjanja i skretanja, neprestana vraćanja i ponavljanja, treba ga povezivati, cjelinu po cjelinu, od uzroka do posljedica, u vremenu i prostoru. I ondje gdje u njegovom opusu uočavamo odjeke velikih stilova (impresionizma, ekspresionizma, kubizma, nadrealizma), vidljivo je njegovo nastojanje da u stvaranju zadrži slobodu vlastite vizije svijeta.

Slikarstvo gotovo čitavoga 20. stoljeća usadio je u svoje djelo. Od studentskih djela (1927. prva godina studija na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu, kiparska klasa, na slikarski odjel prešao je 1929.) do radova nastalih osamdesetih godina 20. stoljeća, u dugom umjetničkom trajanju od šest desetljeća, bio je uronjen u tradiciju, ali i u suvremenost, *promjenljiv do neprepoznatljivosti i jedna od najkontradiktornijih poetika.*² S predmetnošću, vidljivošću i prepoznatljivošću motiva nikada nije prekinuo. Treba istaknuti širinu njegovih interesa, njegov politički i socijalni angažman, britkost njegove kritičke, polemičke i teorijske misli. Njegovo se mišljenje slušalo i uvažavalo. Nepopustljiv u sukobima sa suvremenicima, bio je težak protivnik, dosljedan u obrani svojih stavova. Već je na Akademiji prepoznat kao vrstan crtač snažne izražajnosti, sklon ironiji i društvenoj kritici. U doba diktata partije bio je radikaln, u zemljaškom razdoblju bio je protiv tvrde harkovske struje, u svom poslijeratnom angažmanu suprotstavio se dirigiranoj umjetnosti ističući slobodu stvaralačkog djelovanja, a u doba avangardnih strujanja zamjerali su mu konvencionalnost i sklonost tradiciji. Zamjerali su mu i nedosljednost stila, naslanjanja na uzore, odustajanja od razrađenih koncepata i vraćanja na ranije stilske koncepte. Odgovarao je: *Sva stečena znanja na Akademiji, kao i tijekom studija u inozemstvu, filtrirala su se u vlastitoj praksi te su u konačnici rezultirala u modernom kolorizmu koji najviše odgovara mome slikarskom senzibilitetu.*³

Velik je njegov opus: tisuće djela (ulja, crteža, grafika, monotipija, kolaža, skica, krokija, scenografija, batika, tapiserija, stakla, keramika). Izbor slika za labinsku izložbu počiva na nekoliko tematskih i stilskih okosnica koje otkrivaju značenje boje u njegovom stvaranju: boja je iskazana u funkciji kolorističkog strukturiranja motiva, u snažnom pulsiranju i unutrašnjem naboju, ali i u emotivnoj ekspresiji proizašloj iz dubine njegova osjećanja svijeta.

Svečnjak je usporedno slikao tragične prizore i sunčane krajolike, zanosne ženske aktove, portrete i cvijeće, slike u kojima je poput znanstvenika razrađivao probleme kompozicije, prostora i svjetla. Mogao je prizvati tragičnu grotesku i lirski ugođaj, titravo poigravanje svjetla na način impresionista i utrilovsku bjelinu (zagorske i ogulinske zime), plančičevski plenerizam tanko i fino koloriran i strogu sezaništičku sintezu oblika, dramatične ekspresivne napetosti i kubistički i fovistički stilski sustav (bolski krajolici), humornu interpretaciju militantne teme (*Povratak veterana*) i pikasovski

crtež (*La bella scrittura*). Istodobno je slikao lirske i dramatične projekcije stvarnosti, prelamao stilove, jedno traganje prekidao drugim, vraćao se motivima i temama prema vlastitom nahođenju, isti je motiv interpretirao različitim tehnikama. Nisu ga brinuli uobičajeni kalupi razvitka, faze i cjeline, sinteze i zaključne riječi. Pa ipak, stvorio je vrhunska ostvarenja.

Složena je i osjetljiva njegova slikarska osobnost. Gradio ju je, koliko na europskim likovnim uzorima, toliko i na vlastitom kulturnom i egzistencijalnom ishodištu. Najveći dio svoga opusa posvetio je krajoliku. Osobito je bolski krajolik pobudio u njemu energiju iz koje su proizašli magični svjetovi boja, oblika i ritmova te neiscrpane mogućnosti interpretacije. U bolskim je vizurama našao idealan okvir za iskaz svoga pravog slikarskog temperamenta. Podjednako su moćni oni mirni krajolici ravnih obzorja, vedrih rasvjeta, s oblicima čvrsto usađenim u prostor, seznanovski strogih kompozicija, i oni maglenoplavih ozračja, gotovo puteni, lazurnih i rafiniranih tonova, impresije iskazane u nijansama. Negdje bi zgušnjavao i sažimao sumorna suglasja i olujne napetosti, negdje bi stvorio lirsku situaciju i savršeni mir u skladu oblika i boja, negdje oslobađao viziju do ekspresivnih stanja. Polazio je od prvog dojma. Potom bi s lakoćom usuglasio svoj subjektivni doživljaj sa stilskim iskazom (morfološkim značajkama motiva, strukturom, ritmovima i kromatskim vrijednostima). Prepoznatljiva je Svečnjakova arhitektonika slike, uvijek čvrsta, napetih dijagonala, horizontala i vertikala, istih konstruktivnih rješenja. No, najvažnija mu je boja. Žarki kolorizam, otvoren, radostan, razigran u ritmovima i međutonovima, oranžima i ultramarinima, obilježava gotovo sve bolske motive. Treba pogledati bolske prizore za nevremena: u zanosnom stvaralačkom zamahu i uzbuđenju potez leti, a boja žari. Bolski ciklus krajolika nalazi se na samom vrhu njegovih slikarskih ostvarenja.

Kroz sve stvaralačke godine Svečnjak je slikao senzualnost ženskog tijela. Za studentskih dana prenosio je čiste volumene zagrebačke škole, jednostavnost jedrih ženskih figura i kiparski raspored masa u prostoru slike (na kiparskom odjelu Umjetničke akademije u Zagrebu profesori su mu bili R.Valdec i F. Kršinić, a na slikarskom M. Vanka, V. Becić, T. Krizman, Lj. Babić i M. Tartaglia). U zemljaškom razdoblju bio je vezan uz ideološku umjetnost kritičkog realizma i likovni izričaj grupe *Zemlja* koji se iskazivao brojelovskim vizijama i kerempuhovskim burleskama, ali je u izričaju ljepote ženskog tijela čuvao neku svoju intimnu idilu. Tadašnja likovna kritika sa zabrinutošću je pratila njegova *artistička ulja* i *predavanja ljepoti*. Otto Schweitzer, autor njegove prve monografije (1940.), uočio je te suprotnosti koje će pratiti veliki dio njegova opusa: s jedne strane dramatični prizori stradanja i patnje, s druge opsjednutost ljepotom prirode i ljepotom žene.

Usporedimo li ženske aktove iz 1938., razaznajemo Svečnjaka koloristu i intimistu, umjetnika koji lako rješava probleme prostora, svjetla i boje, lako uspostavlja likovna ravnovesja, linearnu artikulaciju i čvrstu kompoziciju. Dva sjedeća akta mišljena su na kiparski: čvrsta ženska tijela, kao isklesana, slikana su na punom svjetlu, čistim

bojama, mekim tonovima, valerskim vrijednostima boja. Ležeći aktovi, također iz 1938., nose smireni poetski realizam tona i tonske modulacije. *Ženski akt sjedeći* iz 1974. sav plamti od putenosti. Na slikama *Akt sjedeći* (oko 1974.) i *Studija sjedećeg akta* (1976.) erotičniji su linija i potez nego sam motiv. *Studija akta* iz 1974., ležeći akt u prirodi, predočava savršenu jednostavnost cjeline: kompoziciju staloženosti, ležernosti i opuštenosti. Važan mu je bio ugođaj i pojedinosti koje doprinose ugođaju: umirena horizontala mora, razbuktala gestualnost kolorističkog iskaza pozadine, skladno odmjerena uklopljenost središnjeg ženskog akta u eksterijer, način na koji je uzbuđenje ekspresije vodio prema staloženosti impresije. Premda je Svečnjak aktove slikao izravno prema modelu, ne napamet ni prema sjećanju, vidljivo je njegovo nastojanje da prikaže idealnu formu. Zbog toga je ponekad slikao oblik, a ne sadržaj pa neki aktovi djeluju hladno, bez uzbuđenja i doživljajnosti. S druge strane, Svečnjak je ostvario brojne izuzetno sugestivne aktove i hrvatskoj slikarskoj baštini moderne ostavio cjelinu ženskih aktova trajnih vrijednosti.

Njegov nemirni duh tražio je i nalazio odgovore na sva likovna pitanja. Njegova suptilna stvaralačka imaginacija i dugo iskustvo definirali su činjenice pojavnoga svijeta, ali je njegova slika ostala subjektivna i osobna, s prepoznatljivim tragovima unutrašnjeg mislenog i poetskog hoda.

Branka Arh

1 Grgo Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX stoljeća, Svezak drugi, Naprijed, Zagreb, 1988., str. 363

2 Vladimir Maleković, Retrospektivna izložba 1927. – 1977. Vilim Svečnjak, Predgovor, Zagreb, Umjetnički paviljon, 1977., str. 16

3 Branislav Glumac, Razgovori sa slikarima. Oko – ruka – kist, Zagreb, 2005., str. 24

Studija akta, 1974., ulje / platno. 980 x 1300 mm

Motiv iz Bola, 1971., ulje / platno, 675 x 945 mm

Legenda, 1961., ulje / platno, 800 x 1000 mm

Izložci:

1. Jesen u Zagorju, 1950., ulje / lesonit, 500 x 640 mm
2. Ogulinski motiv, 1952., ulje / platno, 860 x 1150 mm
3. San Gregorio kraj Rima, 1960., ulje / platno, 600 x 800 mm
4. Zagorski pejzaž, 1952., ulje / platno, 500 x 600 mm
5. Motiv s remetske ceste, 1985., ulje / platno (kaš. na lesonit), 520 x 620 mm
6. Istarski motiv, 1978., ulje / platno (kaš. na lesonit), 560 x 640 mm
7. Motiv iz Italije (Assisi), 1982., ulje / platno, 650 x 810 mm
8. Bolski motiv, 1979., ulje / platno, 500 x 600 mm
9. Brseč 2, 1946., ulje / platno (kaš. na karton), 435 x 595 mm
10. Igraliste u Bolu, 1978., ulje / platno, 600 x 730 mm
11. Kuće u Bolu, 1969., ulje / platno, 410 x 540 mm
12. Motiv iz Bola, 1971., ulje / platno, 675 x 945 mm
13. Motiv iz Bola 2, 1971., ulje / platno (kaš. na karton), 440 x 560 mm
14. Podne u Bolu 2, 1971., ulje / platno, 540 x 735 mm
15. Proljeće u Bolu, 1973., ulje / platno, 650 x 810 mm
16. Buket s irisima, 1983., ulje / platno, 650 x 500 mm
17. Tulipani u vazi 2, 1983., ulje / platno, 590 x 480 mm
18. Vaza sa cvijećem, 1951., ulje / platno (kaš. na karton), 690 x 510 mm
19. Cvijeće u Jelkinoj vazi II, 1986., ulje / platno, 600 x 420 mm
20. Akt, 1938., ulje / platno, 650 x 810 mm
21. Akt sjedeći, 1938., ulje / lesonit, 525 x 425 mm
22. Akt, 1938., ulje / platno, 465 x 555 mm
23. Studija akta, 1974., ulje / platno, 980 x 1300 mm
24. Akt sjedeći, oko 1974., ulje / platno (kaš. na karton), 785 x 580 mm
25. Ženski akt sjedeći, 1974., ulje / platno (kaš. na lesonit), 690 x 500 mm
26. Legenda, 1961., ulje / platno, 800 x 1000 mm
27. Akt ležeći, 1972., ulje / karton, 720 x 1060 mm
28. Studija sjedećeg akta, 1976., ulje / platno, 530 x 740 mm
29. Studija akta, 1974., ulje / platno (kaš. na lesonit), 820 x 1080 mm
30. Studija akta, 1976., ulje / platno, 700 x 500 mm
31. Studija akta, 1974., ulje / platno, 700 x 500 mm
32. Studija akta, 1976., ulje / platno, 750 x 500 mm
33. Povratak veterana I, 1960., ulje na platnu, 1070 x 1360 mm
34. Povratak veterana II, 1960., ulje / platno, 890 x 1300 mm
35. Povratak veterana III, 1960., ulje / platno, 650 x 800 mm
36. Povratak veterana IV, 1960., ulje / platno, 650 x 800 mm

Životopis:

Rođen je 12. srpnja 1906. u Zagrebu. Obitelj se 1908. preselila u Čabar (Gorski kotar) gdje je otac otvorio fotografski atelier. Po završetku osnovne škole u Čabru kao privatni đak polaže dva razreda na sušačkoj Realnoj gimnaziji. Godine 1920. nastavlja školovanje na Realnoj gimnaziji u Zagrebu gdje mu je nastavnik crtanja bio Zlatko Šulentić. Godine 1927. upisuje kiparski odjel na zagrebačkoj Umjetničkoj akademiji kod Rudolfa Valdeca i Frana Kršinića. Te je godine zbog ilegalnog rada prvi puta uhićen.

Na slikarski odjel prelazi 1929. Nastavnici su mu bili vrsni pedagozi i umjetnici: Maksimilijan Vanka, Vladimir Becić, Tomislav Krizman, Ljubo Babić, Marino Tartaglia. Nakon Akademije studira u Parizu kao stipendist francuske vlade.

Izlagao je s grupom *Zemlja*, bio je član grupe *Napredni hrvatski umjetnici*, jedan od utemeljitelja grupe *Mart*, utemeljitelj grupe *Ars*. Utemeljio je ljevičarski *Pučki teatar* u Zagrebu (1931.), podružnicu ULUH-a u Rijeci (1946., danas HDLU) te Galeriju likovnih umjetnosti u Rijeci (1948., danas MMSU) koju je vodio do 1951. Radio je kao redatelj u karlovačkom kazalištu i kao scenograf u HNK u Zagrebu, predavao je likovni odgoj na sušačkoj gimnaziji u Rijeci, bio je nastavnik na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Na Krležin poziv preuzeo je 1951. dužnost glavnog urednika za ilustracije i opremu enciklopedijskih izdanja Jugoslavenskog leksikografskog zavoda u Zagrebu. Pisao je likovne kritike za *Vjesnik* i *Borbu*. Bio je predsjednik LIKUM-a od 1955. do 1957., predsjednik Zagrebačkog centra Europskog društva kulture za Hrvatsku (S.E.C.) te član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (ranije JAZU).

Dobitnik je značajnih nagrada, priznanja i odlikovanja (Nagrada Vladimir Nazor za životno djelo 1978., Nagrada AVNOJ-a za životno djelo 1982., Nagrada grada Zagreba 1988.).

Svečnjakova darovnica Čabru, mjestu njegova djetinjstva i dječarstva (43 slike), predstavlja najljepše primjere hrvatskoga ekspresionističkog slikarstva. Darovnica gradu Zagrebu (842 djela - slike, crteži, grafike i kolaži) do danas nije predstavljena javnosti. Darovnica Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti broji 50 djela.

Umro je u Zagrebu 3. lipnja 1993.

Značajnije samostalne izložbe:

1939. Zagreb, Umjetnički paviljon
1952. Zagreb, Salon ULUH-a i Salon LIKUM-a
1955. Milano, Galleria d'arte Cairola
1959. Rim, Palazzo delle esposizioni
1960. Bassano del Grappa, Salon Pick
1962. Bassano del Grappa, Salon Grotta azzura
1964. Lausanna, Galerie Potterat
1966. Venecija, Galleria Bevilacqua la masa
1968. Zadar, Moderna galerija Narodnog muzeja (retrospektiva 1933. – 1968.)
1970. Bol, Umjetnička galerija (Bijela kuća)
Karlovac, Kulturni centar Zorin dom
1974. Bassano del Grappa, Galleria San Marco
1976. Zemun, Narodno pozorište – Scena Zemun
1977. Zagreb, Umjetnički paviljon (retrospektiva 1927. – 1977.)
1978. Kumrovec, Politička škola SKJ „Josip Broz Tito“
1979. Zagreb, Izložbeni prostor „Chromos“
1980. Zagreb, Izložbeni prostor Doma JNA
1981. Osijek, Galerija „Zodijak“
1982. Split, Salon Premzl
1987. Zagreb, Galerija „Ruđer Bošković“
Čabar, Stalni postav donacije
Zagreb, Salon „Maja“
Ljubljana, Galerija „Lerota“
Zagreb, Galerija „Kaptol“
Zagreb, Galerija Art studio 9
1988. Zagreb, Galerija „Amadeo“
1989. Zagreb, Galerija „Miroslav Kraljević“
Čakovec, Izložbeni salon Muzeja Međimurja (Stari grad)
Zagreb, Galerija Frankopan
Zagreb, Talijanski kulturni centar Krk, Galerija Decumanus
1992. Gornja Stubica, Muzej seljačkih buna
1993. Rijeka, Galerija Arh
1997. Teolo (Italija), Vila Breda
2000. Rijeka, Galerija Arh
2001. Novi Vinodolski, Galerija Turnac
2002. Rijeka, Galerija Arh
Labin, Narodni muzej
2003. Rijeka, Galerija Juraj Klović i Galerija Arh
Zagreb, Galerija Mona Lisa
Čabar, Galerija Vilim Svečnjak
2004. Zagreb, Galerija Ulrich
2006. Rijeka, MMSU i Galerija Arh
Bol, Dom kulture
2008. Opatija, Galerija Juraj Šporer
2011. Crikvenica, Gradska galerija Crikvenica
2012. Rijeka, Galerija Kortil
2014. Labin, Gradska galerija Labin
- Prema podatku iz 1987., sudjelovao je na više od 300 skupnih izložaba. Djela mu se nalaze u javnim i privatnim zbirkama u zemlji i inozemstvu.

Nakladnik **Grad Labin, Titov trg 11, 52220 Labin**

Za nakladnika **Tulio Demetlika**

Urednica kataloga **Tea Bičić**

Predgovor **Branka Arh**

Fotografije **Borivoj Poljančić i Tanja Zupičić (Foto Festival)**

Oblikovanje **Igor Stanišljević, Parabureau**

Prijelom **Ivona Verbanac**

Tisak **Walter grafika Umag**

Organizacija **Tea Bičić**

Postav **Branka Arh**

Naklada **250**

Labin, srpanj 2014.

Izložba je omogućena uz potporu i suradnju:

Grada Labina i Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Obitelji Poljančić, oporučnim nasljednicima, zahvaljujemo na posudbi slika.